

ናይ ሓበሬታ ወረቀት

ስንክልና ዘለዎም ሰባትን ጉዕዞ ሓለዎ-ድሕነትን

እዚ ናይ ሓበሬታ ወረቀት፡ ኣገባብ ሓለዎ-ድሕነት ኣብ ዝትግበረሉ ግዜን ኣብ ማእከል ቀረብን ደገፍን (Resource and Support Hub) ዘለዉ ቀረባት ኣብ ጥቕሚ ኣብ ዝውዕሉሉ ግዜን ኣብ ግምት ውሽጢ ክኣትዉ ዘለዎም ገለ ሓቕፍቲ ዝኾኑ መትከላት መግለጺ ዝህብ እዩ። ገለ ፍሉይ ለበዎታት እውን ዝሓዘ ኢዩ።

ሓቕፍቲ መትከላት፦

ሓቕፍነትን ኣድልዎ ዘይምግባርን

ንሓለዎ-ድሕነት፡ ኣመልኪቱ ኣብ ዝግበር ግትኣት፡ ምክልኻል፡ ጸብጻብ ምግባርን ኣብ ግብረ መልሲ ሓገዛትን፡ ነቶም ስንክልና ዘለዎም ሰባት ኣብ ግምት ውሽጢ ዘይምእታው፡ ንጾታዊ ምዝመዛ፡ ዓመጽን መጥቓዕትን ((SEAH)) ተቓላዒ ናይ ምዃን ዕድሎም ዓብዩ ዝገብር እዩ። ስንክልና ዘለዎ ምሰባት፡ መብዛሕቲኡ ግዜ ከይተፈልጠ ካብ ንጥፈታት ሓለዎ-ድሕነት ከምዝእለዩ ይግበር እዩ፤ እዚ ማለት እቲ ዘጋጥምም ፍሉይ ኩነታት ሓደጋ ኣብቲ ናይ መፈለምታ መስርሓት ውጥን ኣይካተትንዮ ማለት እዩ።

ሰለዚ፦

- ኣብ ኩሉ መስርሓት ውጥን ብመንጽር ስንኩላን ብምርኣይ ኣካታቲ ዝኾነ ሓለዎ-ድሕነት ካብ መጀመሪያኡ ከምዝተሃነጸ ርግጻኛ ምዃን የድሊ።
- ኣብ ኩሉ ናይ ዕድመ ክልል፣ ጾታን ማሕበረ ቁጣጣዊ ኩነታት ምስ ዝርከቡ ስንክልና ዘለዎም ሰባትን ምስ ወከልቲ ትካላቶምን ከም ናይ እቲ መደብ ቀንዲ ሰብ ብርኪ ጌርካ ምስራሕ።
- ኣብቲ ዘራኽብ ጉዳያት (ንኣብነት፦ ስንክልና ዘለዎን ደቀባት ደቀኣንስትዮ) ንዝውሃብ ኣተኩሮ ንምዕባይ፡ ንሕብረ-ብዙሕ ሰራሕተኛታት ኣብ ግምት ምእታው።

¹ እዚ እም ምስ ናይ UNCRPD መምርሒታት፡ ማለት፡ ክብሪ ንመቐላዊ መንነት፡ ናይ ሓደ ሰብ ናይ ውልቀ ሕርያ፡ ናይ ሰባት ነጻነት ምኽባር፡ ዘይምግላል፡ ምሉእን ሰሉጥን ኣብ ማሕበረሰብ ዝህሉ ተሳትፎን ሓቕፍነትን ዝሓውስ ናይ ውልቀሰብ ዓርሰ-ምሕደራ ሓቢሮም ዝኾኑ እዮም።

ነቶም ስንክልና ዘለዎም ሰባት ከም ኣካል ደቂ ሰባት ብዙሕነትን ሰብኣዊነትን፡ ነቲ ዘሎ ፍልልይ ምኽባርን ምቕባልን፡ ናይ ዕድል ምርካብ ማዕርነት፡ ተበጻሕነት፡ ኣብ መንጎ ሰብኣይን ሰበይቲን ዘሎ ማዕርነት፡ ነቲ እናዓበዩ ዝርከብ ዓቕሚ ስንክልና ዘለዎም ቆልዑ ምኽባርን ስንክልና ዘለዎም ቆልዑ መንነት ናይ ምዕቃብ መሰሎም ምኽባርን።

- ሕብረ-ብዙሕ አገላለጽ ዘንጻር ምድላው (ንኡብነት፣ እቲ ዝርዝር፣ ናይ ምርአይ ጸገምን ናይ ምስማዕ ውሱንነትን ዘለዎን ደቂ ኣንስትዮ ዝህልዎን ፍሉይ ድልዎት ዘንጻር ምርዛዕ ዝርዝር – ናይ ርክብ አገላለጽ ከምዝፈላለዩ ምርግጋጽ)።
- ዝኾነ ዓውደ-መጽናዕቲ ወይ ስልጠና ኣብ እተዳልወሉ ግዜ፣ እቲ ዝካየዱሉ ቦታ፣ ናውቲን መሳሌጢ ሜላታትን፣ ንጹታን ስንክልናን ኣብ ግምት ዘኣቱን ኣካታቲን ተበጻሓይን ከምዝኸውን ግበሩ።

ተበጻሕነት

ተበጻሓይ ዘይኮነ አገልግሎት ነቲ ከጋጥም ዝኸለል ሓዲጋ ከጋድድ ይኸለል እዩ። እቶም ስንክልና ዘለዎም ሰባት ማዕረ እቶም ስንክልና ዘይብሎም ሰባት አገልግሎታት ምርካብ ኣጸጋሚ ክኾኖም ይኸለል እዩ። እዚ ድማ ዝዓበዩ ሓዲጋ ኣብ ዘለዎ ኩነታት ከእትዎም ይኸለል እዩ፣ ንኡብነት፣ መሳሊጥያታት ንጽህና ኣብ ግምት ኣእትው። ነቶም ካብ ጸታዊ ምዝመዛ፣ ዓመጽን መጥቓዕትን ዝተረፉ ሰባት ንምሕጋዝ ዝወሃቡ አገልግሎታት፣ ተበጻሕነት ኣብ ዘይብሎምን ህንጻታት ዝውሃቡ እንተኾይኖም ወይ እቶም አገልግሎት ዝህቡ ሰራሕተኛታት ብዛዕባ ስንክልና ግንዛብ ዘብሎም እንተኾይኖም፣ ከይፈለጡ ነቶም ስንክልና ዘለዎም ሰባት ዝንጽሉ ክኾኑ ይኸለሉ እዮም።

ኣካተትቲ ዘይኮነ አገላለጽ ጸብጻብ ንሰባት ዝነጽጉ ብምጅኖም ውሱን ዝኾነ ስልጠነት ኣለዎም። ሓዲ ዓይኑ ዘይርኢ ወይ ርክብ ምክያድ ወይ ምንባብ ዝጽግም ሰብ እቲ አገላለጽ ጸብጻብ ብጽሑፍ ንኸቅርብ ዝጠልብ ምስዝኸውን፣ ጥርጉን ንምቅራብ ክጽገም ይኸለል እዩ። ብተመሳሳሊ፣ ንኡብነት፣ ናይ ምስማዕ ጸገም ንዘለዎም ሰባት ወይ ናይ ኣእምሮ ስንክልና ንዘለዎም ሰባት ዝውሃብ ኣማራጺ አገላለጽ ጸብጻብ፣ ምስጢራውነት ወይ ውሑስነት ናይቲ ውልቀሰብ ኣብ ሓዲጋ ዘኣቱ ክኸውን ይኸለል እዩ – እዚ ድማ እቲ ከጋጥም ዝኸለል ሓዲጋ መሊሱ ዘጋደድ እዩ።

ስለዚ፡

- ኣብ እዋን ምንዳፍን ምትግባርን ፕሮጀክት፡ ብሰንኪ ኣብ ተበጻሕነት ዝህሉ ጸገም ዝጋደድ ሓዲጋ ከይህሉ ኣብ ግምት ኣእትው።
- ካብ ሓዲ ንላዕሊ አገላለጽ ጸብጻብ ከምዘሎን ምስ ዝተፈላለዩ ኣብቲ መደብ ተሳተፍቲ ዝኾኑ ስንክልና ዘለዎም ሰባት ብሓባር ብምጅን ዝተቀርጹ ምጅኖምን ኣረጋግጹ።

ተበጻሓይን ኣካታቲ ዝኾነን ብዝተፈላለዩ መገዲታት ዝቕርብ ሓበሬታ ናይ መልእኽቲ ስርጸት ከምዝውሰኽ ዝገብር እዩ። ሰባት ንዐኣም ክሰርሕ ብዝኸለል መልክዑ መሰላቶም ንኸርድኡ፣ ነገራት፣ አገልግሎት ንምርካብ ናይ ግድን ጸታዊ ርክብ ክፍጽሙ ከምዘይብሎም ወይ ልክዕ ከም እቲ ስንክልና ዘይብሉ ሰብ ማዕረ አገልግሎት ናይ ምርካብ መሰል ከምዘለዎም ንኸርድኡ ክሕገዙ ይግባእ። ብተመሳሳሊ ስንክልና ዘለዎም ናይ ረድኤትን ምዕባላን ሰራሕተኛታት ብዛዕባ እቲ ዝሰርሑሉ ከባቢ ውሑስነት ክሰምዖም ከምዘለዎን ካብ እቲ ዝሰርሑሉ ትካል ድማ ጸታዊ መጥቓዕቲ (ከምኡውን ካልኣት ዓይነታት ኣግለልቲ ተግባራት) ተቀባልነት ከምዘይብሎም ዘርኢ ምልክታት ብግልጺ ክርእዩ ኣለዎም። ጸብጻባት ኣበይ ክገብሩ ከምዘለዎምን እቲ ዝደልዩዎ አገልግሎት ኣበይ ክረኽቡ ከምዘለዎምን ክፈልጡ ኣለዎም።

ብትካላት ረድኤት ዝውሃቡ ሓበሬታን ዝካየዱ ምብራኽ ኣፍልጦን፡ ብዛዕባ ድሌታት ህዝቢ ዝዛረቡን ስንክልና ዘለዎም ሰባት (ትምህርቲ ናይ ምርካብ ተመሳሳሊ ዕድል ዘይረኽቡ ወይ ክርእዩ፣ ክሰምዑ ወይ ክረዳድኡ ይኸለሉ) ንጹር ሓበሬታ ክረኽቡ ዝገብሩን ክኾኑ ኣለዎም።

ስለዚ፡

- እቶም ስንክልና ዘለዎም ሰባትን ዝውክልዎም ትካላትን ኣብ እዋን ምቕራጽ ናይ SEAH መልእኽትን ርክብን ክሳተፉ ብምግባር፡ ተበጻሒይ ኸኸብሩዎ ዝኸእሉ ዝተፈላለዩ መልክዓት ከምዝካተቱ ግበሩ።
- ኣብ ግዜ ምልክኽ መልእኽቲ ተጠባባብኻትን ተቀባልነትን ከምዝህሉ ንምግባር፡ ካብ መጀመርታ ጀሚሩ ነቶም ስንክልና ዘለዎም ሰባት ኣብ ንጥፊታት ምእካብ ሓበሬታን ምብራኽ ኣፍልጦን ከምዝሳተፉ ግበሩ።

ናይ ጾታ ማዕርነት

ስንክልና ዘለዎን ኣንስቲ፡ ኣዋልድን ጎራዙትን፡ እቲ ዘሎ ናይ ጾታ ዘይማዕርነት፡ ኣድልዎ ስንክልና ተደራብዎ ኣብ ዝዓበየ ሓዲጋ ጾታዊ ምዝመዛ፡ ዓመጽን መጥቓዕትን ይርከባ። ንኣንስቲ፡ ኣዋልድን ጎራዙትን ንምብዝባዝ ዕድል ዘናድዩ ውልቀሰባት፡ እተን ስንክልና ዘለዎን ደቀኣንስትዮ ጥርዓን ክገብሩ ዘይኸእሉ ብምጃጃንን ወይ እንተቕረባ ድማ ብሰንኪ እቶም ኣብቲ ላዕሊ ዝተዘርዘሩ ምኽንያታት ተቀባልነት ዘይክረኽባ ይኸእሉ እዮን ኢሎም ብምሕሳብ፡ ከም ቀሊል ዒላማ ገይሮም ክወስዱዎን ይኸእሉ እዮም። እቶም ስንክልና ዘለዎም ሰባትን ዝውክልዎም ትካላትን ብዛዕባ ደቀኣንስትዮ ኣባላቶም ዝበጽሑን ፍሉይ ጸገማት ሓያል ኣፍልጦ ዘይክህልዎም ይኸእል። ምስዚ ድማ ኣንስቲ ኣቦታታት መሪሕነት ምስዘይህልዎ፡ ድምጺን ንኸይስማዕ ዝገብር እዩ።

ስለዚ

- ምስቶም ስንክልና ዘለዎም ሰባትን ምስ ወከልቶም ትካላትን ኣብ እትሰርሓሉ ግዜ፡ ዝተፈላለዩ ድሕረ-ባይታ ዘለዎን ስንኩላን ኣንስቲ፡ ኣዋልድን ጎራዙትን ከምኡውን ካብ ዝተፈላለዩ ህሱያት ጉጅለታት ዝመጹ ሰባትን ዝርከቡዎ ብዙሕነት ዘለዎ ውክልና ከምዝህሉ ግበሩ።
- ንስንኩላን ኣንስቲ፡ ኣዋልድን ጎራዙትን ንምሕያል ኣብ ዝዓለመ ኩሉ ጾታ- መሰረቱን ጾታ ዒላማ ዝገበረን ሓገዛት፡ ብመንጽር ስንክልና ከምዝወሃሃድ ግበሩ

ንስንክልና ዝሓቆፈ ኣረኣኢያ ኣብ ሓለዎ-ድሕነት ዝትግበረሉ ቀንዲ ነጥብታት

ጉዕዞ ሓለዎ-ድሕነት፡ ኣብ ኣርባዕተ ደረጃታት ዝምድብ እዩ። ነፍሲ ወከፍ ደረጃ፡ ንSEAH (ጾታዊ ምዝመዛ፡ ዓመጽን መጥቓዕትን) ስለጥ ብዝኾነ መልክዑ ኣብ ምክልኻልን ግበረ-መልሲ ንምሃብን ናይ ሓለዎ-ድሕነት ፖሊሲታቶም፡ ተግባራቶምን ባህሎምን ንምሕያል ስጉምቲ ኣብ ዝወስዱሉ ግዜ ክምልስዎ ዝግባእ ሕቶ ዘቅርብ እዩ።

- ሓለዎ-ድሕነት እንታይ ማለት እዩ፤
- ሓለዎ-ድሕነት ብኸመይ ይግምገምን ይውጠንን
- ንሓለዎ-ድሕነት እንታይ የድሊ፤
- ጸገም እንተልዩ እንታይ ይግበር

እቶም ኣብ ታሕቲ ኣብቲ ሰንጠረዥ ዝተገለጹ ወሰንቲ ነጥቢታት ዋላኳ ምስ ኩሉ ሰብ ዝተሓሓዙ እንተኾኑ፡ ዝተርፎም ዘይብሎም ምሉኣት ግን ኣይኮኑን።

ተበጻሕነት

ዓቕሚ

ዒላማ እተገበረሉ

<p>ንስንክልና ኣብ ዝምልከት መደብ፡ ሓበሬታ፡ ርክብን ትሕተ ቅርጺን ኦዲት ንምግባር፡ ምስ ስንክልና ዘለዎም ሰባትን ወከልቶም ትካላትን ብሓባር ምስራሕ።</p>	<p>ሰራሕተኛታት፡ መሻርኹን ካልኣት ሰብ ብርኪን (ሰራሕተኛታት ስነ-ኣእምሮአዊ ማሕበራዊ ደገፍ፡ ፖሊስ፡ መሳላጥያታት ጥዕናን ትምህርትን ዘጠቓልሉ) ኣብ ስንክልና ዘለዎም ፍልጠትን ግንዛብን ምዕባይ፣ ጎዳኣቲ ማሕበራዊ ልምድታት ንምቅላስንንጸታዊ ምዝመዛ፡ ዓመጽን መጥቓዕትን ንምክልኻልን ዘኸኸል ስለዝኾነ፡ ስንክልና ዘለዎም ሰባት ከም ስሰልጠንቲ ገይርካ ምስታፍ</p>	<p>ነቶም ስንክልና ዘለዎም ሰባት (ብፍላይ ድማ ነቶም ልዑል ደገፍ ዝጠልቡ) ክሕግዙ ዝኸኸሉ ሰብ ጥርግዕትን መርመራታትን ጸታዊ ምዝመዛ፡ ዓመጽን መጥቓዕትን ንዝነጥፉ መረበባት ፈሊኻ ምልላይ።</p>
<p>ብዛዕባ ጸታዊ ምዝመዛ፡ ዓመጽን መጥቓዕትን ዘሎ ሓበሬታን ኣገባባት-ጸብጻብን ብእተፈለለዩ ቕጥዕታት ከምዝዳለውን እቲ ሓበሬታ ድማ ብእተፈለለዩ መገድታት (ብራድዮ፡ መራሕቲ፡ ኮም፡ ዘይ-ጽሑፋዊ መገድታት ወዘተ) ከምዝዘርጋሕን ምግባር።</p>	<p>ስንክልና ዘለዎም ሰባትን ደቀኣንስትዮን፡ ነቲ ዘሎ ኣረኣኣያታት ንኸቐይሩን ፕሮጀክት ኣብ ምህናጽን ኣብ ምትግባርን ንጸታን ስንክልናን ንኸውከሉን ሰራሕ ንኸቐደሩ ምትብባዕ</p>	<p>ቍጽጽር ዘይግበረሉ ነዊሕን ሰፊሕን ሰዓታት ምስ ደቀኣንስትዮ፡ ቁልዑ፡ ስንክልና ዘለዎም ሰባትን ኣብ ስሕልፉ ሰራሕተኛታት ብፍሉይ ዒላማ ምግባር</p>
<p>እቶም ዝቐረጹ መሳላጥያታት፡ ኣብ ልዕሊ ቶም ስንክልና ዘለዎም ሰባት ተወሳኺ ሓደጋ ዘምጽኡ ከምዘይኮኑ ምርግጋጽ (መሳላጥያታት ንጽሕና፡ መሸጎሪ ኸግበረሎም ይግባእ)</p>	<p>ምስጢራውነት ኣብ ምሕላው፡ ንድሌት ዝተፈለለዩ ስንክልና ዘለዎም ሰባት (ንኣብነት፡ ምስማዕ ወይ ምርኣይ ዘይኸኸሉ ወይ ካብኡ ንላዕሊ ስንክልና ዘለዎም ሰባት) ዘማልእ ምስጢራውነቱ ዝሓለወ ኣገባባት ጸብጻብ ኣብ ምቅራጽ ምስ ኣብ ኩሉ ናይ ዕድመ ክልል ዝርከባ ደቂኣንስትዮን ደቂተባዕትዮን ስንክልና ዘለዎም ጉጅለታትን ሓቢርካ ምስራሕ።</p>	<p>ስንክልና ዘለዎም ሰባት ብዛዕባ መሰላቶም፡ ዘለዎም ሓላፍነታትን ኣገባባት ጸብጻብን ንኸፈልጡን ውሽጣዊ ሚላታት ምግታእ ጸታዊ ምዝመዛ፡ ዓመጽን መጥቓዕትን ከምዝሕይል ንኸገብሩን ስንክልናምስ ዘለዎም ሰባትን ወከልቶም ትካላትን ከምኡውን ጉጅለታት ስድራቤታት ሓቢርካ ምስራሕ።</p>
<p>ስንክልና ክሳብ ክንደይ ከምዝሓቁፍ ንምፍላጥ፡ ኣሳታፊ መርበባት ርእይቶታት ኣብ ዝኾነ ውጥን ሓለዋ-ድሕነት ከምዝካተቱ ምግባር።</p>		